

2.Абалкин Л.И. Экономическая безопасность России: угрозы и их отражение // Вопросы экономики. – 1994. – №12. – С.47-51.

3.Дикань В.Л., Чередниченко А.Ю. Системный подход государственного регулирования в условиях рынка // Вісник економіки транспорту і промисловості. Вип.17. – Харків, 2007. – С.11-17.

4.Забродский В., Капустин Н. Теоретические основы оценки экономической безопасности отрасли и фирмы // Бизнес-информ. – 1999. – №15-16. – С.35-37.

5.Крысин А.В. Безопасность предпринимательской деятельности. – М.: Финансы и статистика, 1996. – 384 с.

6.Куркин Н.В. Управление экономической безопасностью развития предприятия. – Д.: АРТ-ПРЕСС, 2004. – 452 с.

7.Шавваев А.Г. Концептуальные основы обеспечения безопасности негосударственных объектов экономики. – М., 1994. – 281 с.

8.Шлыков В.В. Комплексное обеспечение экономической безопасности предприятия. – СПб., 1999. – 138 с.

Получено 02.04.2008

УДК 332.1 : 330.111.62

М.А.КРИШТАЛЬ, канд. экон. наук

Академія пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля, м.Черкаси

О.Ю.СПАСЬКИХ

Черкаський державний технологічний університет

ІДЕНТИФІКАЦІЯ МІСЦЯ І РОЛІ ВЛАСНОСТІ В РЕГІОНАЛЬНОМУ РОЗВИТКУ

Досліджуються місце і роль категорії власності в регіональному розвитку, обґрунтування оптимальної структури власності на визначення сукупності ознак і критеріїв.

Основу будь-якої економічної системи повинні становити відносини власності. Нині ці відносини формують основу для розвитку суспільних відносин. Привласнення матеріальних та духовних благ у різних економічних системах формує сутність економічних відносин, що виражаються поняттям „власність” [1].

У сучасних умовах реформування відносин власності в Україні є найважливішою складовою частиною ринкової трансформації постсоціалістичної економіки України. Через реформування відносин власності у виробничому секторі країни вирішується двоєдине завдання:

- по перше, здійснюється приватизація об'єктів державної власності, в результаті цього формується масив недержавної власності, що сприяє прискоренню ринкових перетворень;

- досягається ринкова адаптація системи управління державним сектором, держава починає виступати рівноправним і ефективним господарюючим суб'єктом на ринку [2].

Трансформація відносин власності була реалізована на основі приватизації. Приватизація є радикальною складовою процесу роздер-

жавлення, сутність якої полягає у зміні державної форми власності на різновиди приватної [3]. Зазначені процеси відбуваються суперечливо, з соціальними загостреннями, потребують значних матеріальних, фінансових, організаційних, інтелектуальних зусиль тощо. Однак це необхідні заходи, рішучість і послідовність в проведенні яких, зрештою, приведуть до трансформації економіки. Комплексне вирішення проблем, накопичених у процесі реформування державної власності, потребує кардинальної зміни підходів до проведення приватизації. Приватизація стала одним з головних і яскравих процесів в економіці України і визначила перехід державних об'єктів у приватну власність, що в значному ступені торкнулося всіх регіонів України.

Актуалізація дослідження управління власністю в регіонах України знаходить своє відображення в працях провідних вітчизняних та зарубіжних економістів-науковців, серед яких: Клапгам Рональд, М.В.Домашенко, В.Є.Рубаник, М.О.Камишанська, В.Г.Гринчук, М.В.Чечетов [2, 3, 5-7] та ін. Разом з тим, для України, яка розбудовується на засадах ринкової економіки, проблемою номер один стало реформування відносин власності, що визначає актуальність і своєчасність даної роботи.

Метою нашого дослідження є визначення місця і ролі власності в регіональному розвитку, дослідження та обґрунтування оптимальної структури власності.

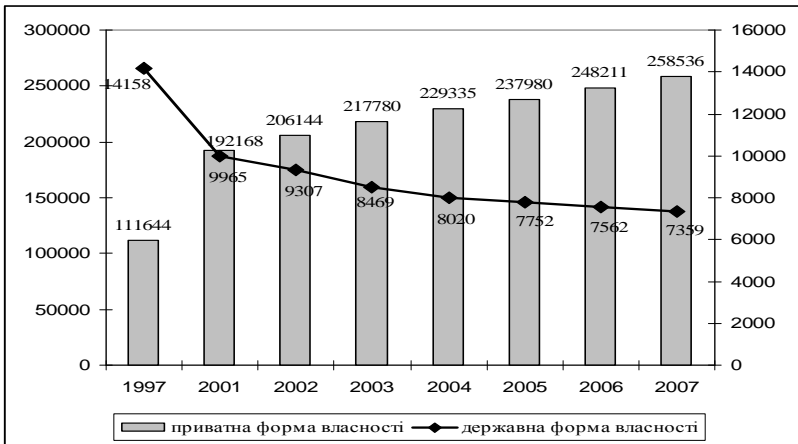
На перше січня 2007 р. в Україні було зареєстровано 1133200 підприємств, 0,7% (7359) з яких припадали на частку держави. Протягом 1997-2007 рр. кількість підприємств у державній власності скоротилася з 14158 до 7359 (рисунок). Натомість кількість підприємств з приватною формою власності за відповідний період збільшилась у 2,3 рази [4].

Безумовно, дані про кількість підприємств не характеризують повною мірою масштаби будь-якого сектора, що обумовлено диференціацією підприємств за розміром, обсягом виготовленої продукції та іншими показниками.

Перш ніж аналізувати структуру власності в регіоні, доцільно визначити деякі проблеми відносин власності в Україні. Так, найгостріше постала проблема непрозорості відносин власності, що обумовлює можливість діяльності власників всупереч інтересам суспільства.

Крім того, невідповідність ієрархії власності і управління, особливо в державному секторі, призводить до послаблення відповідальності власників і управлінців, оскільки перші часто не мають можливості впливати на процес управління, а останні, як вже наголошувалося, діють зазвичай в своїх інтересах [5]. Слід також вказати на змішування

фактичних прав власності, оскільки частина контролюючих функцій переходить до ключових контрагентів господарюючого суб'єкта.

Кількість підприємств приватної та державної форм власності

Описані вище проблеми суттєво впливають на об'єктивну оцінку „реальної” структури власності в країні, оскільки через названі чинники формально оцінювана структура може розглядатися виключно як „номінальна”.

Існуючі сьогодні підходи до аналізу власності дозволяють виділити декілька площин її диференціації. Так, заслуговує уваги класифікація власності за величиною (велика, середня і дрібна). Проте вона досить важко реалізується у форматі даних, що надаються. Більш того, подібний аналіз може бути ускладнений недостатнім опрацюванням методології, особливо в частині критерію віднесення власності до тієї або іншої групи, так само як і граничних значень цього критерію.

Аналіз власності за натурально-речовинним складом (земля, надра, майно, нематеріальні активи) не дозволяє повною мірою охарактеризувати розподіл власності між суб'єктами й ефективність її реалізації унаслідок незіставності, обумовленої самим натурально-речовинним складом, а також унаслідок відсутності достовірних даних про структуру власності за речовинним складом.

У площині аналізу за формами власності вона може бути класифікована загалом як суспільна і приватна, а також деталізовано, як державна власність, муніципальна, приватна, змішана, іноземна і спільна. Галузевий розріз аналізу власності дозволяє виділити центри її

зосередження, ступінь концентрації і характер розподілу по галузям, у тому числі і за формами власності. Останньою, що заслуговує уваги, площиною аналізу власності є територіальна приналежність. Найбільш доступною класифікацією власності за даним критерієм є адміністративно-територіальний поділ країни.

Отже, можна зробити висновок, що державний сектор економіки країни відносно невеликий і зберігає тенденцію до скорочення. Проте останнім часом все частіше висловлюються думки про те, що процес трансформації відносин власності в найближчому майбутньому обернеться у бік реприватизації і централізації.

Оцінку реального стану об'єкту управління в регіоні можна отримати на основі дослідження структури і специфічних функцій, де структура відображає форму системи, а функція характеризує її зміст.

В основу аналізу структури покладено визначення секторів, під якими розуміють структуроутворюючі частини соціально-економічної системи з подібними характеристиками.

При здійсненні прогнозно-аналітичних розрахунків необхідно визначити загальну (інтегральну) оцінку секторів у країні. Інтегральний показник D_o може оцінюватися шляхом знаходження середнього частинного показника за формулою [6]

$$D_o = \frac{K_1 + K_2 + K_3 + K_4}{4}, \quad (1)$$

де K_1, K_2, K_3, K_4 – частки муніципального і державного секторів у загальній кількості підприємств, у загальній чисельності зайнятих, у загальному обсязі основних фондів, у валовому випуску продукції відповідно.

Вибір конкретних коефіцієнтів K_1, K_2, K_3, K_4 обумовлений їх смисловим навантаженням. Наприклад, K_1 характеризує відносну масу регіонального сектору з точки зору господарюючих структур, які в нього входять; показники K_2 і K_3 – основну частку макрочинників (праця і капітал), яка знаходиться у розпорядженні регіонального сектору; показник K_4 відображає результати (валовий випуск). Зважування частинних коефіцієнтів за методом середньої арифметичної означає, що всі чотири показники є рівноправними і жодному з них не може бути надана перевага в порівнянні з іншими.

Коефіцієнт D_o можна розрахувати за основними галузями економіки країни і коливатися в межах від 0 до 100 %. При аналізі розвитку

регіонального сектору в динаміці зменшення показника D_o , означає ослаблення позиції регіонального сектору в економіці країни, а збільшення – посилення ролі і участі регіонального сектору [6].

Крім того, теорією не вирішено питання як про оптимальну структуру власності в регіоні, так і про існування такої структури, тому оптимальна структура власності в регіоні є достатньо дискусійною категорією. В науковій літературі до цих пір немає однозначного визначення оптимальної структури власності, немає і єдності у поглядах з приводу параметра оптимізації і критеріїв його оптимальності. В зв'язку з цим виникає необхідність обкреслити коло загальних варіантів параметру оптимальності структури власності. Зовнішньою умовою оптимальності є максимізація добробуту суспільства в контексті повної зайнятості, стабільності цін, економічного зростання за допомогою досягнення збалансованості економічної системи. Внутрішня умова оптимальності структури власності полягає у формуванні найбільш раціональної організації господарської діяльності в регіоні.

Таким чином, під оптимальною структурою власності в умовах ринкової економіки слід розуміти таку структуру, яка забезпечує повноцінну реалізацію функцій, покладених на державу в частині здійснення державного регулювання економіки, підтримки обороноздатності, виконання соціальних функцій, а також сприяє задоволенню потреб суспільства, ефективному використанню виробничих ресурсів, здійсненню розширеного відтворення, впровадженню інновацій і зміцненню економічної безпеки країни.

Оптимальна структура власності може розглядатися в декількох площинах: макроекономічній, галузевій, територіальній. Так, оптимальна структура власності в макроекономічному розрізі може бути визначена на основі наступних ознак:

- можливість повного задоволення раціональних потреб суспільства;
- досягнення рівноважного рівня товарного покриття платоспроможного попиту;
- забезпечення відтворення засобів виробництва.

Галузева характеристика оптимальної структури власності характеризується наступними критеріями:

- стрімкий розвиток наукоємних галузей;
- забезпечення міжгалузевої пропорційності і збалансованості.

Оптимальна структура власності в територіальному розрізі може характеризуватися такими критеріями, як:

- баланс структури і масштабів усередині регіонального і міжрегіонального платоспроможного попиту;

- задоволення потреб регіону в різних благах;
- забезпечення можливості реалізації понаднормово виготовлених товарів за межами країни.

Показники оптимальної структури власності повинні інтегрувати розглянуті критерії і давати можливість кількісної оцінки змін структури. Безумовно, оптимальна структура власності залежить від конкретних історичних і соціально-економічних умов, а також від рівня розвитку продуктивних сил. Проте, на рівні теоретичних припущень можна сформулювати наступні твердження щодо оптимальної структури власності в регіоні:

- в умовах монополістичної конкуренції можна розглядати повне збереження державної власності;
- при олігополії найбільш раціональною є часткова приватизація;
- в умовах конкуренції більш оптимальним є переважання приватної власності.

Багатозаровість і комплексність категорії „власність” обумовлює різноманіття форм її існування. Становлення і закріплення тих або інших форм власності дає початок процесам формування інституційного середовища, що дозволяє повноцінно реалізовувати сформований на цій основі господарський механізм. Таким чином, формується нова система економічних відносин, регульованих рядом об’єктивних економічних законів. Проте жодна окремо взята форма власності не розкриває особливостей функціонування власності як категорії, і в контексті цього слід говорити про реалізацію відносин власності як кінцевого етапу її становлення. Сучасні умови господарювання „підривають її значення як детермінанти суспільної ієрархії, в цих умовах формуються нові пропорції оптимального поєднання особистих і соціальних інтересів, індивідуалізму і колективізму і, як наслідок, народжується дихотомія приватної і особистої власності” [7]. Таким чином, кожна форма власності виконує певну функцію, якість виконання якої відображає ефективність управління. У реалізації відносин власності в різних формах визначальним стало не існування форм власності як таких, а реальна можливість участі власника в управлінні і розподілі створеної вартості.

1. Григоруку А.А., Палюх М.С., Литвин Л.М., Літвінова Т.Д. Основи економічної теорії: політекономічний аспект / За ред. А.А.Григорука, М.С.Палюха. – Тернопіль, 2002. – 304 с.

2. Домашенко М.В., Рубаник В.С. Власність і право власності: Нариси з історії, філософії, теорії і практики регулювання відносин власності в Україні. – Харків: Факт, 2002. – 550 с.

3. <http://www.grinchuk.lviv.ua>.

4. Статистичний щорічник України за 2006 рік / За ред. О.Г.Осауленка. – К.: Консультант, 2007. – 552 с.

5. Клапгам Рональд. Власність і ринкова економіка / Konrad-Adenauer-Stiftung / Іван Невмержицький (пер. з нім.). – К.: Заповіт, 1996. – 48 с.

6. Чечетов М. Трансформація відносин власності в Україні (правовий аспект) // Економіка України. – 2004. – №9. – С.4-14.

7. Камишанська М.О. Державна власність у трансформаційній економіці України: Автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.01.01 / Донец. нац. ун-т. – Донецьк, 2004. – 20 с.

Отримано 24.04.2008

УДК 642.5.024

А.Г.БАЛОГ

Одесский национальный университет им. И.И.Мечникова

ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ СИСТЕМЫ ФАКТОРОВ, ВЛИЯЮЩИХ НА РАЗВИТИЕ СТРАТЕГИИ В КОМПАНИЯХ

Исследуются организационно-экономические факторы, влияющие на развитие стратегии в компании. Проводится анализ классификации типов слияния и поглощений. Рассмотрена проблема необходимости исследования системы факторов, формирующих стратегию компании, основы ее реализации.

Стратегическое управление предполагает не только разработку стратегии предприятия, но и ее реализацию. Причем реализация стратегии есть наиболее сложным и ответственным этапом этого процесса, поскольку какой бы правильной и всесторонне обоснованной не была разработана стратегия, она теряет всякую ценность при отсутствии или ненадлежащей ее реализации. В то же время эффективная реализация недостаточна обоснованной стратегии при условии ее корректировки приобретает большую значимость для предприятия, поскольку гарантирует достижение поставленных долгосрочных целей ее развития. Таким образом, более подробное изучение специфики и структуры процесса реализации стратегии предприятия является актуальной проблемой.

Цель статьи – анализ и исследование факторов, влияющих на реализацию стратегии компании.

Данную проблему изучали такие известные ученые в области менеджмента, как: И.Ансофф, Д.Кемпбел, Д.Стоунхаус, А.А.Томпсон и А.Дж.Стрикленд, С.О.Попов, Р.А.Фатхутдинов, О.П.Винокуров, Д.Аакер, Д.Хасси, В.Г.Герасимчук [1, 4, 6, 17, 21, 24-27].

Стратегическая цель любого предприятия заключается, как правило, в укреплении конкурентных позиций на рынке. Она предусматривает увеличение таких показателей, как прибыль, отдача от инвестиций, чистый доход, дивиденды. Проникновение на зарубежные